

Нестеренко Аліна Олександрівна
*студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Кожен день ми користуємося благами, які в епоху новітніх технологій створені для спрощення нашого буденного життя. Половину справ вже переведено на автоматичний режим, без уваги не залишилася й судова гілка влади. На процес розвитку вплинула ще й протиепідеміологічна ситуація, яка панує у всьому світі. Умови карантину дуже сприятливо вплинули на перехід до електронного судочинства. І переваги запровадження Електронного суду є очевидними. Самим простим прикладом, який би підтверджував актуальність існування такого інституту може стати відеоформат проведення судових засідань. За допомогою додатку «EasyCon» відеоформат дозволяє уникати скупчення більше 10 людей в судовій залі під час пандемії, а також забезпечує участь сторін, які живуть далеко, що суттєво зменшує їх витрати та час на дорогу. Тому, важко уявити як технологічний розвиток може оминати судову систему.

В Україні електронне судочинство впроваджується через єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему (ЄСІТС). Ідеї впровадження ЄСІТС та здійснення правосуддя в електронній формі були ще у 2011 та у 2015 роках. Поетапне запровадження інструментів е-правосуддя планувалося відповідно до Указу Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки» від 20 травня 2015 року, який не був втілений у повній мірі. Тільки у 2017 році, разом з прийняттям нових редакцій процесуальних кодексів, розпочалась масштабна модернізація безконтактного правосуддя. Грунтуючись на аналізі європейського електронного правосуддя, науковці виокремлюють три основні функції, які повинна виконувати європейська система електронного правосуддя: «...доступ до інформації в сфері судочинства; дематеріалізація судового процесу, тобто заміна «фізичних» відносин між сторонами на «електронні» під час судового

процесу; можливість використання відеоконференцзв'язку» [3]. Потрібно визначити одну функцію, яка передбачена в системі ЄСІТС, та яку вкрай необхідно ввести в дію. Мова йде про централізоване автоматизоване розподілення. Зараз автоматизоване розподілення у всіх судах відбувається локально, тобто на локальних базах даних, і це означає що допускається можливість втручання в систему. У ЄСІТС передбачається наявність єдиного дата-центру, в якому буде знаходитися велике програмне забезпечення, за допомогою якого суди будуть по каналам зв'язку з'єднуватися з відповідним модулем та здійснювати автоматичне розподілення справ.

Таким чином, на сьогодні представлена структура Системи, яку можна представити як хмару, в якій зберігаються одночасно чотири головні підсистеми, а саме: центральна система, захищена телекомунікаційна мережа, автоматизації діяльності судів, органів та установ системи правосуддя, захист інформації. В свою чергу, кожна підсистема вміщує в себе окремі модулі. Основною системою для користувачів є Центральна система [1]. Вона зберігає у собі два види даних: відкриті (тобто ті, до яких є доступ у кожного громадянина) та закриті (така інформація буде доступна спеціально уповноваженим на те органами або конкретним особам, які займають посаду). Центральна система містить в собі велику кількість насправді корисних модулів. Всі вони будуть виконувати ту чи іншу функцію для того, щоб спростити доступ до правосуддя. Одним з таких модулів є Електронний кабінет. Це сервіс, в якому особа реєструється та стає повноцінним користувачем системи. Процедура реєстрації в Електронному кабінеті насправді дуже проста: першим етапом буде за допомогою електронного ключа увійти до системи (електронний цифровий ключ можна отримати звернувшись до Акредитованого центру сертифікації ключів інформаційно-довідкового департаменту ДФС); і другим кроком буде перевірка даних, які відобразяться автоматично (за необхідності потрібно буде додати ті, яких не вистачає). В два кроки особа стає повноцінним користувачем підсистеми «Електронний суд» [2].

Для того, щоб прийняти участь у судовому засіданні через Електронний кабінет, потрібно завчасно зареєструватися з викорис-

танням електронного цифрового підпису на офіційному веб-порталі судової влади. Наступним кроком буде не пізніше, ніж за 5 днів до судового засідання, – учасник справи повинен подати заяву, вказуючи при цьому назву суду, номер справи, дату та час засідання, в якому бажає прийняти участь в режимі відеоконференції, а також прізвище, ім'я, по-батькові, свій статус в цій справі, електронну пошту, яка використовувалась для реєстрації в системі, для зворотного зв'язку. Копії заяви ініціатор повинен розіслати іншим учасникам процесу в ці ж самі строки.

Особливість системи ЄСІТС в тому, що в законодавстві вона розроблена як єдиний комплекс, всі модулі так чи інакше пов'язані між собою, про що вже не раз зазначалось. Проте, в цьому й є її ключова проблема, адже е-суд не може повноцінно запрацювати до тих пір, поки не закінчиться розробка всіх інших модулів системи. Важливим є те, що ЄСІТС надає можливість постійного доступу до всіх матеріалів справи (а не лише судових рішень), скорочує час на пересилання документів, що сприяє відсутності затримок, пов'язаних із пересиланням справи між судами різних інстанцій, дозволяє брати участь у режимі відео-конференції без відвідування суду, автоматично направляє накази до Єдиного державного реєстру виконавчих документів, тому доцільно говорити про гостру необхідність у розвитку ЄСІТС, що надасть можливість надалі судам здійснювати провадження у е-формі.

Список використаних джерел:

1. Концепція побудови єдиної судової інформаційно телекомунікаційної системи: Рішення РСУ від 22. 11. 2019 р. № 97. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-97-vid-22112019-s-394e7a4f43.pdf>
2. Покрокова інструкція з реєстрації в «Електронному суді» / авт. Господарський суд Запорізької області. Судова влада України: веб-сайт. URL: <https://zp.arbitr.gov.ua/sud5009/gromadyanam/el-sud-reg/>
3. E-JUSTICE: theoretical principles and problems of realization of the right to judicial protection in the conditions of digitalization [Article] / авт. Oleksandr Mykolenko, Volodymyr Dryshliuk, Nataliia Volkova, Valerii Prytuliak, Olha Verba // IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security.– 2021.– 10. URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202110/20211042.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Волкова Н.В.